

Vrees Bagdad voor onafhankelijke deelstaat remt exploitatie Koerdische oliebronnen

Michiel Hegener
Taq Taq, Irak

Iraaks Koerdistan is rijk aan energiebronnen, maar Bagdad is huiverig voor de grootscheepse exploitatie daarvan.

Een stoffige ongeplaveide weg die naar het niets lijkt te leiden, 20 kilometer in een hobbelende auto door lege landschappen met hier en daar een schaapskudde of een enkele boerderij. En dan ineens: hekken, rollen prikkeldraad, uitkijktorens met schijnwerpers, veel lage gebouwen. Bij aankomst worden de papieren en de auto gecontroleerd door mannen met automatische wapens. Dit is het operationele hoofdkwartier van TTOPCO, de Taq Taq Operating Company. Taq Taq is een olieveld in het hart van Iraaks Koerdistan, waar het Turks-Canadese consortium TTOPCO een concessie van 15 bij 20 kilometer kreeg aangewezen van de federale regering, de Kurdistan Regional Government (KRG).

Op duizenden plaatsen wereldwijd wordt naar olie gezocht, maar hier bij Taq Taq en veertig andere zoeklocaties in Iraaks Koerdistan spelen twee merkwaardige factoren. Ten eerste de overvloed aan olie: onder de onherbergzame heuvels van Taq Taq liggen naar schatting twee miljard vaten, in heel Iraaks Koerdistan vermoedelijk tien of twintig keer zo veel. Al die KRG-olie was tot voor twee jaar onaanbevoerd. Want opeenvolgende regimes in Bagdad waren het erover eens dat zoeken naar olie in het separatistische Koerdistan geen goed idee was, bronnen in Arabisch Irak vielen beter te beschermen. Uitzondering was het enorme veld van Kirkuk, dat nu 400.000 vaten per dag produceert, een half procent van de wereldconsumptie. Daar was de oplossing om de bevolking decennia lang gestaag te arabiseren door import van Iraakse Arabieren, in 1991-2003 ook door Koerden weg te sturen. Maar de andere velden van Iraaks Koerdistan zijn maagdelijk en dat maakt exploitatie erg aantrekkelijk. Doorgaans hoeft er niet gepompt te worden, de natuurlij-

Koerdische rijkdom

Olie en gas in het KRG-gebied: de Koerdische regionale regering

Wat zit er in de grond?

Olie Reserves...

Heel Irak	115 mrd vaten
KRG	20-45
Kirkuk	11

...en productie

Heel Irak	2 mln vaten/dag
KRG (2010)	1

Gas (reserves)

Heel Irak	3600 mrd m ³
KRG	1000

ke druk is hoog genoeg en dat is wereldwijd zeldzaam geworden.

Ook vreemd: de olievelden in het KRG-gebied moeten het doen zonder oliepijpleidingen, al wordt daar nu hard aan gewerkt. Kirkuk is via zware pijpleidingen verbonden met de Turkse havenplaats Ceyhan en de Iraakse raffinaderij in Beiji, maar Kirkuk ligt buiten het KRG-gebied. De late start van de exploratie in KRG-gebied ver-

Onenigheid over bevoegheidskwesties weerhoudt oliemaatschappijen van de aanleg van dure pijpleidingen

klaart het ontbreken van infrastructuur maar half. Probleem is ook dat de KRG en de Iraakse regering het oneens zijn over hun respectievelijke bevoegdheden. Die impasse weerhoudt oliemaatschappijen van de aanleg van dure pijpleidingen; voorlopig wordt er vrijwel uitsluitend geboord.

TTOPCO heeft nu zes bronnen geslagen — en meteen weer afgedicht. Alleen de Noorse DNO heeft 40 kilometer olieleiding laten aanleggen tussen haar concessiegebied bij Zakho en de grote pijp Kirkuk-Ceyhan, maar er stroomde nog geen druppel olie doorheen. Combineer die gegevens met het plan van de KRG om de productie in 2010 op te voeren tot een miljoen vaten per dag, en de omvang

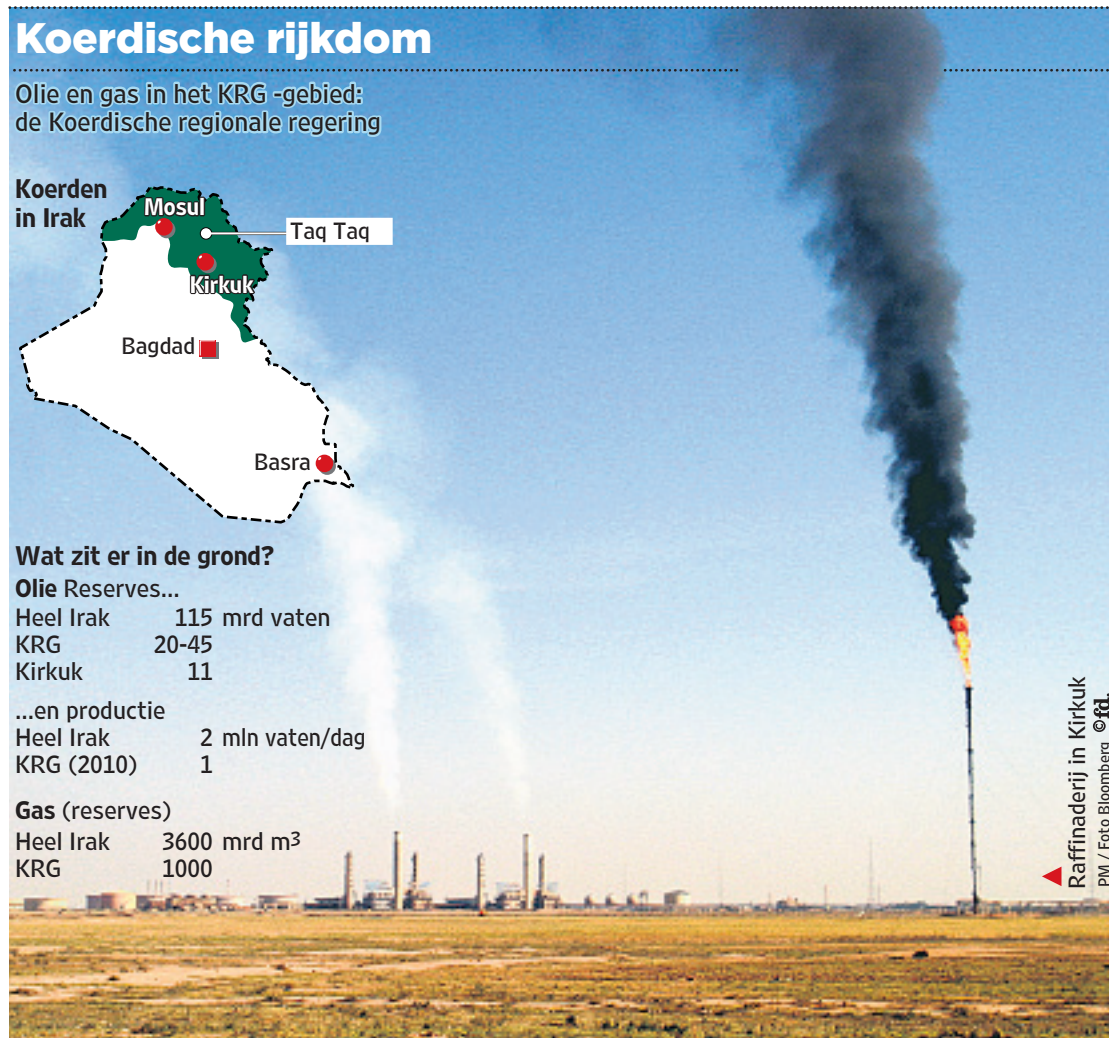
van het probleem tekent zich af.

In essentie gaat het om de vrees in Bagdad dat de Koerden op een dag de onafhankelijkheid zullen uitroepen. Dan kunnen ze maar beter geen of weinig oliebronnen hebben. De KRG heeft sinds 1992 een eigen parlement en regering en, bijzonder voor een deelrepubliek, een eigen leger van 180.000 man. Het gebied is een oase van stabiliteit en economische ontwikkeling; de 3,6 miljoen inwoners zijn boordevol zelfvertrouwen; echte armoede bestaat er niet. De KRG had er ook geen probleem mee om aan twintig olie- en gasbedrijven concessies uit te delen. De Iraakse olieminister Shahrastani heeft al die contracten onlangs onwettig verklaard, om-

dat ze wel sporen met de KRG-wetgeving maar niet met een landelijke wet over de verdeling van inkomsten uit olie- en gaswinning tussen deelregeringen en de rest van Irak. Die wet is er namelijk nog steeds niet, na drie jaar praten. Volgens gezaghebbende Koerden heeft een reeks partijen binnen en buiten Irak belang bij die patstelling. Een Koerdische deelrepubliek die uitgroeit tot een machtige oliestaat is een schrikbeeld voor Iraakse soennieten en sjiieten, die daarmee op één lijn zitten met Iran en Turkije.

Over de verdeelsleutel voor de olieopbrengsten bestaat officieel eensgezindheid: naar rato van het bevolkingsaandeel gaat 17% naar de KRG, zoals de KRG nu al 17% van alle Iraakse olie-inkomsten ontvangt. Echter: van die 17% wordt slechts 10% in geld uitbetaald. De rest geeft Bagdad in natura, bijvoorbeeld in de vorm van medicijnen die niemand heeft besteld of, ironisch, brandstof voor huizen en auto's. Door hun eigen olie- en gasproductie te controleren zouden de Koerden ervoor kunnen zorgen dat ze 17% van het Iraakse budget als geld ontvangen: wat ontbreekt bij de inkomsten uit Bagdad wordt ingehouden op de opdracht aan de Iraakse regering.

Daarnaast wil de KRG een belangrijk deel van de olie en het gas binnen het eigen gebied aanwenden voor energiecentrales, auto-brandstof, kerosine voor woningverwarming en gas voor in de keukens. Een eigen raffinaderij staat in de planning. Dat gaat allemaal buiten Bagdad om en versterkt de autonomie van de nu al erg zelfstandige Koerdische staat.

Raffinaderij in Kirkuk
PM / Foto Bloomberg © ftd

